

Силабус навчальної дисципліни «Дискурсологія текстів різних жанрів»

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Спеціалізація	014.023 Французька мова та зарубіжна література
Освітня програма	Французька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	французька, українська
Семестр	III (третій)
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин
Форма підсумкового контролю	Залік
Викладач	ПБ: Філоненко Наталія Георгіївна Посада: завідувач кафедри італійської і французької філології та перекладу Київського національного лінгвістичного університету Вчене звання: доцент Науковий ступінь: доктор філологічних наук E-mail: nataliia.filonenko@knu.edu.ua
Анотація навчальної дисципліни	<p>Навчальна дисципліна "Дискурсологія текстів різних жанрів" спрямована на вивчення дискурсу як складного комунікативного феномену, що включає не лише текст, але й контекстуальні фактори, які впливають на його інтерпретацію. Курс охоплює аналіз текстів різних жанрів, таких як художні, публіцистичні, наукові, правничі та інші, з точки зору їхніх дискурсивних характеристик. Студенти досліджуватимуть, як соціальні, культурні, історичні та політичні контексти формують значення текстів, та як різні жанри текстів використовують мовні засоби для досягнення комунікативних цілей. Дисципліна також розглядає методи та підходи до аналізу дискурсу, зокрема, критичний дискурс-аналіз, когнітивний дискурс-аналіз, наративний аналіз та інші. Особлива увага приділяється вивченню ролі дискурсу в конструюванні соціальної реальності та ідентичності, а також його впливу на аудиторію. Студенти отримають навички аналізу дискурсів у різних жанрових контекстах та навчатися ідентифікувати й інтерпретувати приховані смисли в текстах.</p> <p>Курс призначений для магістрантів, які прагнуть поглибити свої знання в галузі лінгвістики, розвинути критичне мислення та набути досвіду у проведенні самостійних досліджень у сфері дискурсології.</p> <p>Завданнями навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними концепціями, теоріями та методологіями дискурсології, вивчення різних підходів до аналізу дискурсу, включаючи критичний дискурс-аналіз, когнітивний дискурс-аналіз, наративний аналіз тощо, вивчення дискурсивних характеристик текстів різних жанрів, таких як художні, наукові, публіцистичні, юридичні, рекламні тощо, виявлення</p>

	<p>специфічних мовних засобів, що використовуються в різних жанрах для досягнення комунікативних цілей, формування навичок проведення комплексного дискурс-аналізу текстів різних жанрів, застосування методів дискурс-аналізу для ідентифікації прихованих смислів, інтенцій авторів та впливу текстів на аудиторію, вивчення ролі соціальних, культурних, політичних та історичних контекстів в інтерпретації дискурсу, формування вміння критично оцінювати тексти та дискурси з різних точок зору, виявляти та аналізувати маніпулятивні стратегії та риторичні прийоми, використовувані у текстах різних жанрів, а також навичок написання наукових робіт, підготовки доповідей та презентації результатів досліджень і розуміння того, як різні наукові дисципліни взаємодіють у процесі дослідження дискурсу.</p> <p>Предметом дисципліни є системне вивчення дискурсу як комунікативного феномену, що охоплює аналіз текстів різних жанрів у їхньому взаємозв'язку з соціальними, культурними, політичними та історичними контекстами. Дисципліна досліджує, як різні жанри текстів — такі як художні, наукові, публіцистичні, юридичні та інші — використовують мовні засоби для вираження змісту, впливу на аудиторію та побудови значень. Центральною частиною предмету є аналіз взаємодії тексту з контекстом, який впливає на його інтерпретацію та комунікативну ефективність.</p> <p>Зміст навчальної дисципліни розкривається в одному змістовому модулі, що передбачає формування у здобувачів ґрунтовних знань про дискурсивні аспекти французькомовних текстів різних жанрів, розвиток критичного мислення та науково-дослідницьких навичок, що є важливими для подальшої професійної діяльності.</p>			
Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)			Очна денна форма здобуття освіти	
		Аудиторні заняття	24 год.	
		консультації	-	
		самостійна робота	66 год.	
Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни	Для успішного опанування дисципліною магістранти повинні мати уявлення про основні поняття та категорії текстології, такі як текст, дискурс, жанр, основні методи аналізу тексту, інтерес до проведення наукових досліджень у галузі дискурсології, бажання глибоко аналізувати текстові матеріали та розвивати аналітичне мислення, а також базові знання з загальної лінгвістики французької мови, включаючи такі дисципліни, як морфологія, синтаксис, семантика та стилістика французької мови, що забезпечить розуміння фундаментальних лінгвістичних концепцій, які використовуються при дискурсивному аналізі тексту, <i>вміти</i> критично осмислювати наукові тексти, аргументовано відстоювати свою думку та проводити інтерпретацію складних теоретичних концепцій, <i>володіти базовими навичками</i> аналізу тексту, вмінням працювати з різними текстовими жанрами та розуміти їх структуру та функції.			
Мета вивчення дисципліни	Метою вивчення дисципліни є формування у студентів глибокого розуміння дискурсу як багатогранного комунікативного феномену та розвиток навичок аналізу текстів різних жанрів у їхньому соціальному, культурному, політичному та історичному контекстах. Дисципліна спрямована на оволодіння методами дискурс-аналізу, здатністю ідентифікувати жанрові особливості текстів та аналізувати їхню роль у побудові значень і впливу на аудиторію. Вивчення курсу сприятиме розвитку критичного мислення, навичок інтерпретації текстів і проведення міждисциплінарних досліджень у галузі дискурсології.			
Компетентності, які магістрант набуде в результаті навчання				
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Знання</i> і глибоке <i>розуміння</i> основних концепцій і теорій дискурсології, включаючи критичний дискурс-аналіз, когнітивний дискурс-аналіз та наративний аналіз. - <i>Знання</i> специфічних характеристик текстів різних жанрів (художні, наукові, публіцистичні, юридичні тощо) та їх роль у комунікації. - <i>Здатність</i> проводити комплексний аналіз дискурсів, виявляти жанрові особливості та стилістичні прийоми. - <i>Вміння</i> ідентифікувати та інтерпретувати дискурсивні стратегії та техніки, що використовуються в різних жанрах текстів. 				

- *Навички* застосування різних методів та підходів до аналізу текстів, зокрема дискурс-аналізу в контексті конкретних жанрів.
- *Здатність* адаптувати методологічні інструменти для дослідження текстів у різних соціальних, культурних та політичних контекстах.
- *Здатність* до критичного мислення, яке дозволяє аналізувати текстову інформацію з різних наукових позицій.
- *Здатність* виявляти та оцінювати маніпулятивні техніки і риторичні стратегії, які використовуються в дискурсі.
- *Вміння* формулювати наукові гіпотези, проводити дослідження у сфері дискурсології та узагальнювати результати.
- *Навички* підготовки наукових статей, рецензій та презентацій результатів досліджень у галузі дискурсології.
- *Здатність* чітко і аргументовано викладати результати досліджень усно та письмово.
- *Навички* ефективного комунікації в академічному середовищі та вміння презентувати результати наукової роботи.
- *Здатність* застосовувати теоретичні знання для практичного аналізу текстів різних жанрів у реальних комунікативних ситуаціях.
- *Вміння* використовувати дискурсологічні інструменти для вирішення професійних завдань у сфері лінгвістики, комунікації, редагування та перекладу.
- *Розуміння* взаємозв'язків між дискурсологією та іншими гуманітарними науками, такими як соціологія, культурологія, психологія.

Тематичний план занять

Змістовий модуль 1. Тексти різних жанрів у дискурсивному аспекті.
 Тема 1. Основні поняття та терміни дискурсології. Розмежування дискурсу, тексту та мовного акта. Види дискурсів і їх роль у комунікації.
 Тема 2. Основні теорії та підходи до аналізу дискурсу. Критичний дискурс-аналіз: методи та техніки. Когнітивний дискурс-аналіз і наративний аналіз.
 Тема 3. Характеристики та функції текстів різних жанрів. Художні тексти: літературні жанри і їхній дискурс. Наукові тексти: особливості наукового дискурсу.
 Тема 4. Особливості публіцистичних текстів і риторичні стратегії. Аналіз медійних текстів: новини, статті, блоги. Вплив публіцистичних текстів на громадську думку.
 Тема 5. Юридичний дискурс. Структура та функції юридичних текстів. Аналіз правових документів і судових рішень. Роль юридичної мови в правозастосуванні.
 Тема 6. Рекламний дискурс. Рекламні тексти: мовні стратегії та маніпуляції. Аналіз рекламних кампаній і маркетингових матеріалів. Вплив реклами на споживача.
 Тема 7. Політичний дискурс. Політичні промови, передвиборчі кампанії та політичні дебати. Аналіз риторики політиків і вплив на електорат. Роль політичного дискурсу в формуванні суспільних поглядів.
 Тема 8. Наукові підходи до аналізу дискурсу. Вивчення методів дискурс-аналізу в різних наукових дисциплінах. Міждисциплінарні підходи до аналізу текстів. Приклади міждисциплінарних досліджень дискурсу.
 Тема 9. Контекстуальний аналіз дискурсу. Роль соціальних, культурних і політичних контекстів у формуванні дискурсу. Методи аналізу контекстуальних впливів на текст.
 Тема 10. Методи, інструменти та інтерпретація дискурс-аналізу.

Система оцінювання результатів навчання

Методи навчання *Загальнонаукові методи теоретичного пізнання:* аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення; метод інтерактивного (комунікативного) навчання; метод проблемного навчання; пояснювально-ілюстративний метод; частково-пошуковий метод; метод моделювання; метод навчання у співпраці; лінгвістичні методи (структурно-семантичний, лінгво-культурологічний, стилістичний, аналіз тексту); методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (мозковий штурм, кейс-метод, вирішення проблем, open space, проведення дискусій з обговоренням перекладів)

Форми оцінювання

Метод письмового контролю (тести, модульна контрольна робота); метод усного контролю (індивідуальне і групове опитування); метод самоконтролю (експрес-контроль); проектна робота; індивідуальні завдання; підготовка презентацій; залік.

Семестрове оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни має таку структуру:

№ з/п	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Аудиторна навчальна робота.	25

2.	Самостійна навчальна робота.	25
3.	Модульна контрольна робота	50

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності та МКР студентів здійснюється в чотирибальній системі. Рейтинг вираховується в рейтингових балах, а підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за чотирибальною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Контроль виконання аудиторної роботи здійснюється у вигляді опитування в усній формі, яке проводиться на кожному практичному занятті та включає в себе здійснення аналізу запропонованих французькомовних текстів різних жанрів. Завдання самостійної роботи виконуються в письмовій формі. Однією з форм самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань з аналізу французькомовних текстів різних жанрів.

Критерії оцінювання аудиторної та самостійної навчальної роботи студента

Відмінно

Аудиторна робота:

- Студент демонструє глибокі знання матеріалу, володіє термінологією та концепціями дисципліни на високому рівні.
- Показує високу активність під час занять, бере активну участь у дискусіях, ставить питання, пропонує оригінальні ідеї та аналізує тексти на основі різних наукових методологій.
- Всі завдання, виконані в аудиторії (наприклад, аналіз текстів, обговорення лінгвістичних теорій), виконуються з високою точністю та відповідністю поставленим завданням.

Самостійна робота:

- Студент виконує всі завдання вчасно та на високому рівні. Вміло застосовує на практиці здобуті теоретичні знання.
- Подає самостійні роботи (есе, реферати, наукові статті) із глибоким аналізом текстів, демонструючи здатність до самостійного дослідження та інтерпретації.
- Роботи відповідають усім вимогам щодо структури, стилю та наукового оформлення, містять оригінальні думки та висновки.

Добре

Аудиторна робота:

- Студент добре володіє матеріалом, знає основні теоретичні концепції та терміни, проте може допускати незначні помилки у їх застосуванні.
- Активно бере участь у заняттях, але інколи може виявляти труднощі з аргументацією своїх поглядів або пропозицій.
- Завдання, виконані під час занять, переважно відповідають вимогам, але можуть містити незначні недоліки чи неточності.

Самостійна робота:

- Студент виконує завдання вчасно, демонструючи здатність до лінгвістичного аналізу текстів, проте рівень оригінальності чи глибини аналізу може бути дещо нижчим.
- Самостійні роботи відповідають основним вимогам, але можуть містити деякі недоліки в аргументації або оформленні, або незначні відхилення від теми.
- Роботи демонструють розуміння матеріалу, але інколи можуть бракувати креативності або комплексного підходу до аналізу.

Задовільно

Аудиторна робота:

- Студент володіє базовими знаннями матеріалу, але допускає помилки в теоретичних питаннях або при застосуванні знань на практиці.
- Участь у заняттях є нерегулярною або пасивною. Студент не завжди бере участь у дискусіях і може мати труднощі з розумінням складних тем.
- Завдання, виконані під час занять, мають значні недоліки, потребують доопрацювання або додаткових пояснень.

Самостійна робота:

- Завдання виконуються, але можуть бути неповними, містити помилки або неточності в аналізі художніх текстів.
- Роботи відповідають мінімальним вимогам, але не демонструють достатнього рівня самостійності, глибини аналізу або критичного підходу.
- Оформлення робіт може бути незадовільним, з численними помилками або невідповідностями до наукових стандартів.

Незадовільно

Аудиторна робота:

- Студент має суттєві прогалини у знаннях, не володіє основними термінами та поняттями, що ускладнює розуміння матеріалу.
- Активність під час занять є низькою або взагалі відсутньою. Студент не бере участі в обговореннях, не виконує завдання або виконує їх неправильно.
- Завдання, виконані в аудиторії, мають серйозні недоліки або взагалі не виконані.

Самостійна робота:

- Завдання або не виконуються, або виконуються на дуже низькому рівні, не відповідають темі або вимогам, мають численні помилки.
- Роботи не демонструють розуміння матеріалу, відсутні аналіз і критичний підхід, що свідчить про поверхневе опрацювання теми.
- Оформлення робіт є незадовільним, з численними відхиленнями від встановлених норм.

Модульна контрольна робота є письмовою, складається із практичних завдань, кожне з яких оцінюється певною кількістю балів. Отримані за кожне завдання модульної роботи бали трансформуються в загальну оцінку за модульну контрольну роботу за таблицею:

«відмінно»	50 – 41 балів
«добре»	40 – 31 балів
«задовільно»	30 – 21 балів
«незадовільно»	20 і менше балів
неявка на МКР	0 балів

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового балу за роботу протягом семестру і рейтингового балу за МКР.

Підсумкове оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни здійснюється у формі заліку

Відмітка про залік у національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка в шкалі ЄКТС виставляється на підставі семестрового рейтингового балу студента за дисципліну таким чином:

90 – 100 балів	A
82 – 89 балів	B
74 – 81 бал	C
64 – 73 бали	D
60 – 63 бали	E
59 балів і нижче	FX.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Таким чином студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують відмітку про залік «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – E та бал 60.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Студенти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі неможливості відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, студенти складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Студенти погоджують цей графік із викладачем і завідувачем кафедри.

Якщо студенти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура та форми терміни відпрацювання студентами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра італійської і французької філології та перекладу і доводить до відома студентів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання.

Під час роботи над письмовими завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема:

- використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень;
- видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту;
- несамостійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми);
- фальсифікація результатів навчальної роботи.

Основні види відповідальності студентів за порушення академічної доброчесності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Рекомендована література

Основна література

1. Воробйова, Л. А. (2017). Дискурс і комунікація: Теоретичні основи та практичні аспекти. Видавництво Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.
2. Лесик, С. Г. (2018). Аналіз тексту і дискурсу: Теорія та методи. Наукова думка.
3. Романова, Н. В. (2016). Дискурс як соціокультурний феномен. Видавництво КНУ імені Тараса Шевченка.
4. Мартинюк, О. В. (2015). Жанрові особливості дискурсу: Теоретичний та практичний аспекти. Видавництво Львівського університету.
5. Горбик, А. О. (2014). Політичний дискурс: Аналіз та інтерпретація. Видавництво Київського університету.
6. Сидоренко, І. М. (2019). Риторика та дискурс: Теорія і практика. Видавництво Донецького національного університету.
7. Дьякова, І. В. (2020). Мовний дискурс у сучасних медіа. Видавництво Черкаського університету.
8. Charaudeau, P. (2005). Le discours présidentiel: Une approche sociocognitive. Armand Colin.
9. Maingueneau, D. (2002). Le discours: Une introduction à la linguistique du discours. Editions Verdier.
10. Goffman, E. (1974). La mise en scène de la vie quotidienne: Volume 1. La présentation de soi. Les Éditions de Minuit.
11. Foucault, M. (1971). L'archéologie du savoir. Gallimard.
12. Van Dijk, T. A. (2000). Préjugés et racisme dans les discours: Analyse critique du discours. Éditions de l'Université de Bruxelles.
13. Bourdieu, P. (1991). Langage et pouvoir symbolique.
14. Blondel, C. (2011). Analyse du discours et rhétorique: Les enjeux de la communication. Presses Universitaires de France.
15. Gee, J. P. (2014). Analyse du discours: Un manuel pratique.

Додаткова:

1. Багумян, О. В. (2002). Лингвокогнітивні особливості текстової ситуації “соціальний захист” у сучасній американській публіцистиці. *Філологічні науки. Ювілейний збірник наукових праць, присвячений 40-річчю факультету іноземних мов*. Суми: Сумськ. держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка.
2. 2. Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and power*. Palgrave Macmillan.
3. 4. Wodak, R., & Meyer, C. (Eds.). (2009). *Methods of critical discourse analysis*. Sage Publications.
4. 6. Brown, G., & Yule, G. (1983). *Discourse analysis*. Cambridge University Press.
5. 8. Jorgensen, M., & Phillips, L. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. Sage Publications.
6. Slama-Cazacu, T. (1961). *Langage et contexte. Les problèmes du langage dans la conception de l'interprétation par des organisations contextuelles. Janua Linguarum. Séries major 6*. The Hague: Mouton.
7. Sperber, D., Wilson, D. (1989). *La pertinence: cognition et communication*. P. : Minuit.

Додаткові ресурси

Додаткові ресурси

1. *Base de données terminologiques IATE*. Retrieved from <http://www.iate.europa.eu>.
1. 2. *A Glossary of Contemporary Literature Theory*. (2000). (4-th ed.) Jeremy Hawthorn (Ed.). L.: Arnold, OUP.
2. 5. *Dictionnaire d'analyse du discours*. (2002). P. Charaudeau et D. Maingueneau (ed.). P. : Seuil.
3. 6. *Dictionnaire de critique littéraire*. (1993). J. Gardes-Tamine, M.-C. Hubert (ed.). P. : Armand Colin.
4. 7. *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*. (1994). J. Dubois (ed.). P. : Larousse.
5. 8. *Dictionnaire des Littératures française et étrangère*. (1992). J. Demougin (ed.). P. : Larousse.
6. 9. *Dictionnaire du Littéraire*. (2002). P. Aron, D. Saint-Jacques, A. Viala (ed.). P. : PUF.
7. 10. *Dictionnaire encyclopédique, chronologie, animations et ressources pédagogiques interactives*. Retrived from www.larousse.fr.
8. 12. *Dictionnaire International des Termes Littéraires*. Retrieved from <http://www.ditl.info/>.
9. 1. *Base de données terminologiques IATE*. Retrieved from <http://www.iate.europa.eu>.
10. 2. *A Glossary of Contemporary Literature Theory*. (2000). (4-th ed.) Jeremy Hawthorn (Ed.). L.: Arnold, OUP.
11. 5. *Dictionnaire d'analyse du discours*. (2002). P. Charaudeau et D. Maingueneau (ed.). P. : Seuil.
12. 6. *Dictionnaire de critique littéraire*. (1993). J. Gardes-Tamine, M.-C. Hubert (ed.). P. : Armand Colin.
13. 7. *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*. (1994). J. Dubois (ed.). P. : Larousse.
14. 8. *Dictionnaire des Littératures française et étrangère*. (1992). J. Demougin (ed.). P. : Larousse.
15. 9. *Dictionnaire du Littéraire*. (2002). P. Aron, D. Saint-Jacques, A. Viala (ed.). P. : PUF.
16. 10. *Dictionnaire encyclopédique, chronologie, animations et ressources pédagogiques interactives*. Retrived from www.larousse.fr.
17. 12. *Dictionnaire International des Termes Littéraires*. Retrieved from <http://www.ditl.info/>.